



Treball de fi de màster

Títol: Projecte d'Educació i Comunicació: millora de la cohesió social mitjançant la producció d'un audiovisual per a la web d'un IES

Cognoms: Saló i Ministrat

Nom: Guillem

Titulació: Màster en Formació del Professorat d'Educació Secundària
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes

Especialitat: Tecnologia

Directora: Montse Pardàs i Feliu

Data de lectura: 28 de juny

Índex

1. Introducció	pg. 3
2. Definició i context del problema	pg. 4
2.1. Cohesió social	pg. 4
2.1.1. Documents existents	pg. 4
2.1.2. Aspecte a millorar	pg. 6
2.2. Educació en comunicació	pg. 7
2.2.1 Programació tècnica	pg. 7
2.2.2 Discurs narratiu audiovisual	pg. 8
2.3. Comunicació corporativa IES	pg. 8
3. Descripció de la solució	pg. 10
3.1. Cohesió social	pg. 10
3.2. Educació en comunicació	pg. 12
3.2.1. Lectura crítica de mitjans de comunicació	pg. 13
3.2.2. Producció de productes audiovisuals	pg. 16
3.3. Comunicació corporativa IES	pg. 16
3.4. Realització Projecte	pg. 17
3.4.1 Plantejament	pg. 17
3.4.1 Organització	pg. 18
3.4.1 Execució	pg. 21
4. Resultats	pg. 24
5. Conclusions	pg. 26
6. Bibliografia	pg. 28

1. Introducció

L'IES on he fet les pràctiques s'autoimposa la **convivència** i la coeducació com a un dels eixos transversals del centre definits pel Projecte Educatiu de Centre (PEC). Així mateix, aquest document capital estableix que un dels principis del centre ha de ser l'atenció a la diversitat. En un segon nivell, però també de manera destacada, la millora de la cohesió social se situa com un dels quatre objectius estratègics de l'IES. Finalment, en aquest àmbit, el centre té establert un Protocol d'Atenció a la Diversitat.

En un altre ordre de coses, l'IES en qüestió defineix al PEC que vol ser un centre "plenament **integrat a la societat** i compromès amb l'entorn, al barri, a la ciutat (...)". També estableix que vol ser un "centre que potencia el coneixement del territori, del medi i del patrimoni historicoartístic, per tal d'aconseguir un alumnat capacitat per valorar el seu llegat cultural."

Com a últim ítem, i com no podria ser d'altra manera, una de les brúixules de l'acció del centre vol ser la **millora dels resultats educatius** (aspecte establert en un altre dels quatre objectius estratègics). Pel que fa als alumnes del CFGS de Telecomunicacions, això inclou també millorar les capacitats pel que fa als "Sistemes tècnics de producció i postproducció d'imatge i so", mòdul que forma part del Projecte Curricular dels estudiants de segons curs d'aquest CFGS. Sobre la millora dels resultats educatius, el PEC també cita el mètode dels ensenyaments-aprenentatges (E-A) com a tret d'identitat de l'IES.

La convivència, la integració a la societat i la millora dels resultats educatius mitjançant E-A són, per tant, tres dels grans objectius de l'IES. El projecte que presento a continuació pretén abundar en aquest triple objectiu educatiu: millorar preventivament la **cohesió social** a l'IES a partir del millor coneixement del context dels alumnes immigrants (convivència); millorar els nivells d'**educació en comunicació**, això és, de competències tècniques en mitjans de comunicació, tant pel que fa al paper de receptors com de productors (millora dels resultats educatius); i elaborar una eina de **comunicació corporativa** del centre, que millori els nivells de difusió, diàleg i interrelació cap a la resta de la societat (integració a la societat).

Cadascun dels tres objectius requerirà un anàlisi individual, una descripció autònoma del seu context i problemàtiques i possibilitats que hi estan associades. Així ho desenvoluparem al punt 2 de la memòria. Tanmateix, la naturalesa de la solució proposada –un audiovisual de caràcter periodístic elaborat pels alumnes i 'penjat' al web de l'IES - també requerirà un anàlisi i una problematització pròpia, ja que l'endegament d'un Projecte a qualsevol centre fa necessari una planificació interdepartamental i una valoració de les capacitats dels recursos tècnics, humans, temporals i educatius. També aquesta qüestió serà abordada en el punt 2.

Finalment, presentarem la solució plantejada per a cadascun dels objectius, que al capdavall confluiran en el mateix Projecte audiovisual citat. En el punt 3 exposarem la metodologia educativa que proposo per aconseguir dur a terme el Projecte, basat en l'aplicació de tècniques pedagògiques constructivistes d'ensenyament-aprenentatge. Primer caldrà que els alumnes assoleixin competències mínimes en l'àmbit de la comunicació audiovisual, mitjançant exercicis i tècniques desenvolupades a classe, i posteriorment es passarà 'a l'acció' amb la realització del propi documental.

Al punt 4, sobre els resultats aconseguits, exposarem si aquests es corresponen amb les expectatives del plantejament inicial, mentre que a les conclusions –al punt 5-, apuntarem quins han estat els elements que han conduït a l'èxit, quins al fracàs i quins podrien haver millorat els resultats. De tot plegat, en farem una breu síntesi que permetrà concloure si el Projecte ha respost als objectius inicials.

Abans de donar pas a l'inici del treball, cal que advertim que és un Projecte pensat per ser posat a la pràctica, però que es basa en anàlisis i propostes d'actuació basades en hipòtesis, ja que aquesta és la mateixa naturalesa del treball. És a dir, quan proposo, per exemple, que el claustre de l'IES hauria d'encarregar-se d'acceptar el Projecte (en l'apartat 3.4, que tracta de la

realització del projecte), no tinc elements suficients per saber si això hauria d'acabar essent així o no, en el cas concret de l'IES. O quan incloc materials didàctics concrets en les propostes formatives, és un exercici especulatiu basat en criteris propis que ens condueixen a formular aquesta proposta concreta.

2. Definició i context del problema

Tal com ja avançava a la introducció, analitzaré aquí el context del problema en cadascun dels tres objectius plantejats (cohesió social, educació en comunicació i comunicació corporativa de l'IES), i el context del problema del propi Projecte (realització del documental), ja que, per tirar endavant una empresa com aquesta, és necessari analitzar les seves possibilitats, punts forts, punts febles i amenaces.

Comencem primer per l'anàlisi i problematització dels tres ítems a millorar (objectius), i seguim per l'anàlisi del Projecte plantejat (solució).

2.1. Cohesió social

Estructuraré aquest punt en l'abordament de dues qüestions: la primera serà un anàlisi dels documents i estratègies ja existents i implantades a l'IES per fomentar la cohesió social. La segona qüestió constarà d'una petita conclusió d'aquests documents existents i la detecció d'un aspecte a millorar (des d'una perspectiva subjectiva) per optimitzar encara més la cohesió social: la inclusió de l'aspecte de la immigració des d'una perspectiva preventiva.

2.1.1. Documents existents

Gràcies a la meua estada de pràctiques a l'IES i a l'elaboració del corresponent Portafoli, he pogut comprovar que l'institut té implantat un bon sistema de foment de la **cohesió social** i atenció a la diversitat. Així, des del curs 2009-2010 hi ha en funcionament un Pla d'Atenció a la Diversitat (PAD) que consta d'un document força complet. Bàsicament, i pel que fa a l'ESO, el document estableix que, en les matèries de català, castellà, matemàtiques, anglès i ciències socials es puguin establir fins a un total de tres agrupacions diferents d'alumnes. Amb quin objectiu? Doncs amb el de flexibilitzar l'oferta educativa a les diferents capacitats i necessitats dels alumnes. Vegem quins grups diferents hi poden haver:

A: el ritme de treball ha de poder permetre fer ampliació de matèria.

B: ritme de treball més estàndard.

C: amb un número reduït d'alumnes, és dedicat a atendre a aquells que, mostrant voluntat de superació, gaudeixen d'un ritme de treball molt personalitzat, atenent a les seves necessitats educatives especials (NEE).

Pel que fa als grups A i B, s'hi agrupen els alumnes classificats segons el seu nivell de competències. Sobre una mateixa programació, el grup B permet fer una programació estàndard, mentre que a l'A s'hi permeten fer ampliacions. En canvi, al grup C s'hi agrupen alumnes NEE. Per a què hi hagi una bona coordinació entre els tres grups, així com per aconseguir que el repartiment tingui criteris psicopedagògics encertats, els tres professors que donen la matèria es coordinen en les reunions d'equips docents, en què també hi assisteix el psicopedagog i el coordinador pedagògic. També, si en qualsevol moment del curs l'alumne presenta una necessitat educativa especial en alguna matèria, pot sortir a l'aula de reforç. En aquest punt, cal dir que l'aula de reforç i l'aula d'acollida representen eines complementàries al Pla d'Atenció a la Diversitat (PAD). Cal destacar que l'aula d'acollida és una de les eines que el Departament d'Ensenyament va introduir per contribuir a l'èxit de l'acollida i integració de l'alumnat nouvingut. Es tracta d'un marc de referència entès com un entorn de treball obert dins del centre educatiu que té per objectiu facilitar l'atenció de l'alumnat nouvingut, i que ajuda a resoldre les inquietuds del conjunt del professorat davant la nova realitat. Aquesta estructura organitzativa permet tenir previstes una sèrie de mesures curriculars i metodològiques i materials curriculars que garanteixen l'aprenentatge intensiu de la llengua i la progressiva incorporació de l'alumnat a l'aula ordinària.

Finalment, cal dir que es realitzen activitats d'orientació d'una hora setmanal al currículum de 4rt i puntualment a 3r d'ESO amb el psicopedagog i tutors. L'actuació del Servei d'Orientació a la Diversitat té cinc fases: preventiva, diagnòstica, d'intervenció, d'orientació/seguiment i d'avaluació.

D'altra banda, l'IES també compta amb la comissió d'atenció a la diversitat, presidida pel director, amb la participació de tots els agents psicoeducatius del centre (l'equip EAP), que té per objectiu planificar i fer el seguiment de les actuacions que es duen a terme per atendre la diversitat de necessitats educatives de l'alumnat.

En el mateix àmbit, l'IES té actiu –entre els seus quatre objectius estratègics principals– l'objectiu de millorar els índex de la cohesió social. Les estratègies establertes per a fomentar-la són:

- 1) Procediments de promoció externa i foment del acord de col·laboració Institut – Empresa.
- 2) Foment de la participació i implicació de les famílies en la vida del Institut
- 3) Reducció de l'absentisme escolar al Institut
- 4) Increment de la participació i implicació dels alumnes en la vida del Institut

Per últim, el centre té implantat un Pla d'Actuació per a Nouvinguts 2010-2011. Es tracta d'un document molt complet i amb unes pautes molt clares d'actuació per part de diferents responsables de l'institut, segons la fase del procés d'integració: secretari, cap d'estudis, director, coordinador pedagògic, tutor d'acollida, tutor de curs, psicopedagog (EAP), coordinador LIC, company de referència, i membres de l'AMPA i dels serveis socials de l'Ajuntament si s'escau. Les diferents fases del pla tenen per objectiu que l'alumne es vagi integrant a la dinàmica de l'aula i que pugui seguir el curs amb la màxima normalitat. Per a això, primer es fa un estudi de la situació de l'alumne, i posteriorment es decideix l'aula en què anirà (A, B o C), se li assigna un company i tutor de referència, se li assigna un horari adaptat, se li fa un seguiment personalitzat i se li assignen unes tasques pedagògiques específiques.

2.1.2. Aspecte a millorar

Havent analitzat aquest i els demés documents d'acollida i per a la cohesió social del centre, concloc que, generalment, són accions que tenen en compte el factor diversitat, però que no n'hi ha pràcticament cap que faci incidència en el factor específic de la **immigració** com a repte per a la cohesió social.

A més, també penso que solen ser documents pensats per a l'acció posterior a l'arribada de l'alumne, i que fóra bo complementar-ho amb una activitat pedagògica de **conscienciació prèvia** i general que fomentés el coneixement, la sensibilització, la positivització i la redifusió de la realitat social i cultural de les famílies instal·lades al barri que provenen d'altres països. Si bé cal dir que a l'IES on he fet les pràctiques hi ha un percentatge d'immigració baix, sobretot provinent d'Amèrica Llatina, i que no hi ha una problemàtica referida a la immigració, sempre és bo prevenir i millorar el coneixement dels contextos de tots els alumnes. A partir del coneixement sorgeix l'interès i el respecte cap a la diversitat, i s'activen mecanismes preventius de casos d'intolerància.

Ara bé, aquest anàlisi presentat és pura teoria. El repte és que l'abordament de la qüestió de la immigració al barri mitjançant el Projecte sigui prou atractiu pels alumnes. Si bé la motivació a les classes sovint sorgeix més pel repte que suposa el mètode més que no pas l'objectiu (el com més que no pas el què), és important que el què tingui una **significativitat** suficient, sobretot tenint en compte l'edat dels alumnes dels cicles formatius (16 a 18 anys). La

solució queda apuntada, i serà convenientment resposta en l'apartat de solucions, al punt 3 de la memòria.

2.2. Educació en comunicació

Aquest apartat conté dos àmbits relacionats entre sí però prou diferenciats entre ells. Per una banda, abordarem la qüestió dels coneixements tècnics aplicats que necessitaran els alumnes per tal de produir un audiovisual, i que estan directament relacionats amb les programacions dels seus estudis de CFGS de Sistemes de Telecomunicacions i Informàtics: creació de guions, realització amb càmera i edició d'imatges i so. Aquest tema s'analitzarà en el subpunt 'Programació tècnica'.

Per altra banda, es tractarà el coneixement dels alumnes i la seva millora respecte del llenguatge audiovisual: discurs narratiu dels mitjans de comunicació. Analitzaré l'estat d'aquesta qüestió i n'analitzaré possibles millores. Aquest tema s'analitzarà en el subpunt 'Discurs narratiu audiovisual'.

Aquests dos grans temes aborden, generalment, la mateixa qüestió: la de l'educació i formació en temes de comunicació audiovisual. Per això, genèricament, estan englobades sota el títol educació en comunicació.

2.2.1 Programació tècnica

Les **programacions** dels diferents Cicles Formatius de la família d'Imatge i So fan que els alumnes només aprenguin les aptituds i competències de la seva especialitat molt concreta. El problema és que el mercat laboral –a les empreses audiovisuals- els processos estan molt vinculats entre sí, i molt sovint s'hi demanen competències associades a múltiples continguts associats entre sí. Cal, doncs, i lligant amb les noves tendències legislatives de vinculació estreta escola-treball, que els alumnes tinguin una visió global de tot el procés propi dels productes elaborats per l'empresa audiovisual: reproducció, producció i postproducció; guió tècnic i literari; àudio i imatge; realització i edició, etc.

A l'IES, el CF de Sistemes de Telecomunicació i Informàtics (STI) s'aproxima i abunda en aquesta temàtica mitjançant el crèdit Sistemes tècnics de producció i postproducció d'imatge i so (que és el crèdit número 2). Per tant, és el context òptim on desenvolupar **programacions** i **Ensenyaments / Aprenentatges** mitjançant el mètode pedagògic constructivista (i que, per tant, s'allunyi de les classes magistrals) que vinculin les capacitats i aptituds que cal assolir en els diferents CF de la família d'Imatge i So i al crèdit citat del CF de STI.

Actualment, per l'observació feta en la meua estada a l'IES, ja hi ha diferents activitats implantades al crèdit 2 que fan aprendre els alumnes els diferents aspectes dels quals he parlat (producció, mescla d'àudio i imatge, realització, edició). En aquest sentit, no partim des de zero, ni molt menys. Però el que proposo amb la presentació d'aquest Projecte seria el resultat de la síntesi dels aspectes de programacions i d'Ensenyaments / Aprenentatges de què parlava. I per tant serviria com a colofó i visió global dels aspectes que ja es venien treballant separatament en el marc del citat crèdit.

Fins aquí, doncs, hem descrit el problema de la manca d'un aprenentatge global de l'alumne pel que fa als diferents aspectes d'aplicació tècnica de la comunicació audiovisual. (Problema que, per altra banda, no és específic de l'IES, sinó que és comú a tots els IES des del moment en què no hi ha projectes que relliguin els aprenentatges oferts als diferents CF que toquen aquests aspectes, bàsicament STI i la família d'Imatge i So, com ja ha estat apuntat. Aquest fet ens indicaria, al nostre entendre, que es tracta més d'un problema de programació per part dels òrgans competents en la definició del currículum que no pas dels propis centres o professors).

2.2.2 Discurs narratiu audiovisual

En un altre ordre de coses, hi ha una manca general, en els CF relacionats amb Imatge, So i Comunicació pel que fa a la formació en els aspectes més discursius, filosòfics i “invisibles” de la comunicació. No ens referim aquí a les teories de la comunicació, més pròpies per a una carrera de Ciències de la Informació o de Comunicació Audiovisual; però sí al rol de la comunicació en la societat de la informació i al coneixement de les tècniques discursives audiovisuals. És a dir, una manca del coneixement del gènere narratiu audiovisual (imatges, so i text) com a creador explícit i implícit de discursos i d'ideologia (no entesa políticament, sinó en el sentit etimològic del terme). Només coneixent les tècniques i capacitats del llenguatge audiovisual s'és capaç d'adoptar una posició independent i crítica com a consumidor i, sobretot, com a creador o productor.

D'aquestes qüestions a millorar les anomenem, de manera que englobi els dos conceptes exposats -visió global dels processos comunicatius i coneixement del llenguatge audiovisual com a generador de discursos-, **Educació en Comunicació**.

2.3. Comunicació corporativa IES

L'IES està fent un notable esforç pel que fa a la utilització de les TIC en els diferents àmbits de la vida al centre: comunicació externa, comunicació interna, processos d'ensenyament-aprenentatge, plataforma Moodle per al seguiment del curs i de les classes, treball cooperatiu en xarxa, etc.

De resultes d'aquest treball n'ha sorgit, en els últims mesos, una nova web del centre que s'apropa molt més al concepte 2.0, i s'allunya de la web estàtica que hi havia fa poc temps. En aquesta web s'hi van penjant, darrerament, petits vídeos de curta durada elaborats pels propis alumnes sobre les pròpies activitats que fan al centre. Pel que fa a la informació més pensada per a les famílies, els propis futurs alumnes i la societat en general, hi abunda sobretot la informació en format escrit: tipus d'ensenyaments que hi ha a l'escola (primària, secundària, cicles formatius), instal·lacions de l'escola, serveis, notícies, informacions útils (com arribar-hi, contacte, etc.). També hi ha una galeria de fotos de diferents espais del centre.

Així doncs, si bé hi comencen a aparèixer vídeos i continguts audiovisuals (i ho fan amb molta més presència que en la majoria d'instituts), la informació escrita encara és la que agrupa el pes més destacat del web. Cal tenir en compte que a l'IES s'hi cursen els CF de grau mitjà i superior de Sistemes de Telecomunicacions i Informàtics, i que per tant hi té molt sentit una completa aportació d'informació de tipus audiovisual. Així, per exemple, una molt bona acció de l'IES va ser que els alumnes elaboressin dos petits audiovisuals que presentaven breument el centre, amb comentaris dels propis alumnes (ara mateix, però, aquests vídeos no són accessibles d'una manera directa des de la *home* del web).

No obstant, quan el centre presenta l'oferta formativa –per exemple en el cas dels cicles formatius-, “només” disposa d'informació escrita en format llistat: durada del curs, competències que s'adquireixen i sortides professionals. Som de l'opinió que, per a optimitzar encara més la comunicació externa, aquest fora un lloc òptim per a la inserció de vídeos en què s'exposés, en format reportatge, l'activitat que es duu a terme en aquests cicles formatius, i en què es mostressin les instal·lacions, l'activitat pràctica dels alumnes, etc. Cal dir, a més, que aquestes activitats pràctiques són visualment molt atractives: tallers de confecció, de muntatge industrial de peces, plató de TV, etc. En aquest sentit, des del “Practicum” hem elaborat amb els alumnes un vídeo per exposar l'activitat del CF de STI.

Paral·lelament a aquesta observació, la meua estada al centre m'ha permès saber de la voluntat per part de la direcció d'intensificar, encara més, la comunicació del centre amb la resta de la societat, a mode de comunicació corporativa i màrqueting.

Davant d'aquestes dues necessitats –**poca informació audiovisual** i **voluntat d'augmentar la comunicació corporativa i màrqueting**-, una mesura interessant podria ser la que ja hem apuntat, sobre la incorporació d'audiovisuals en els espais-web dels diferents ensenyaments oferts pel centre. De totes maneres, aquesta acció estaria més dirigida al públic estudiant (o famílies dels estudiants). Si entenem la comunicació corporativa i el màrqueting que un institut ha de dirigir al conjunt de la societat que l'acull i en què esta immersa, hauríem de pensar en un recurs que tingui un abast més general, que no tingués només elements autoreferencials (parlar del propi IES, com sí fan la resta de recursos presents al web), sinó que el "beneficiari" del recurs fos tot el barri on està instal·lat, totes les seves persones, entitats i institucions, i, per extensió, tota la comunitat educativa i tota la ciutat.

3. Descripció de la solució

Atès el context, la problematització i els objectius inicials proposats del Projecte, anem a proposar propostes de solucions. Primer s'exposaran les propostes de solucions a nivell de formació pel que fa a cadascun dels tres objectius: cohesió social, educació en comunicació i comunicació corporativa. Les tres solucions confluiran, finalment, en la realització per part dels alumnes d'un audiovisual per ser penjat al web de l'IES. Prèviament a la seva realització, però, caldrà aportar ensenyaments - aprenentatge als alumnes en cadascun dels tres objectius.

En el cas de la cohesió social, aquests ensenyaments previs hauran de conduir els alumnes a la realització d'un bon guió audiovisual. Es basaran en exercicis inclosos en el marc de l'assignatura de socials de l'ESO, que els permetran conèixer i analitzar les realitats immigratòries, en especial la de del barri en què està immers l'IES.

En el camp de l'educació en comunicació, les solucions passaran per la realització d'exercicis - aprenentatge, com per exemple un seminari de periodisme (en el camp de l'aprenentatge del discurs narratiu audiovisual), o exercicis d'edició de vídeos, (en el camp de la programació tècnica).

Pel que fa a la millora de la comunicació corporativa es plantejarà penjar el vídeo al web, l'organització d'una jornada pública de passi de l'audiovisual i el seu enviament a través de les xarxes socials.

Finalment, en aquest punt exposaré la proposta d'execució global del Projecte. Ho faré des d'un punt de vista tècnic, on mitjançant un anàlisi DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats) plantejaré hipòtesis de punts forts i febles que podrien aparèixer a l'hora de plantejar el Projecte en el marc de l'IES; com des de la perspectiva metodològica: timing, recursos materials, humans i tècnics. Així mateix, aquesta proposta d'execució inclou la guia que serviria de referència a l'hora de desenvolupar els processos de preproducció, producció i postproducció.

3.1. Cohesió social

El principal públic destinatari del Projecte són els alumnes del Cicles Formatius de STI de l'IES. No obstant això, ja s'ha comentat en la presentació que la voluntat del Projecte també és estendre la cultura del respecte i del diàleg i coneixença intercultural entre tota la resta d'alumnes del centre, i a tota la comunitat educativa en general; això és: als professors, personal d'administració i serveis (PAS) –treballadors d'administració, recepció, neteja, professorat enviat pel Departament per fer tasques de suport i mediació, etc.-, empreses i entitats que col·laboren externament amb el centre. També, i tenint en compte que els objectius del Pla Educatiu d'Entorn (PEE) passen per incardinar l'activitat del centre en l'activitat social, cultural, esportiva i associativa de tot el barri, el Projecte també tindria, per públic destinatari, la resta de veïns i veïnes de la zona on està instal·lat l'institut.

Així, com a objectius generals, inclou la sensibilització, la prevenció, el coneixement, el despertar de la curiositat envers allò desconegut, la conversió dels alumnes en promotors de la convivència i en la formació d'hàbits i conductes responsables.

I com a objectius específics –també dintre l'àmbit general- hi hauria el coneixement dels trets principals de la cultura d'Amèrica Llatina (llengües que s'hi parlen, costums culinaris, tradicions, dicotomia rural-urbana); nocions d'història i de situació política actual del país (sistema polític històric i actual, dèficit de democràtica); nocions de la situació econòmica (realitat de les activitats primària, secundària i terciària, realitat de la capacitat econòmica per càpita i del cost de la vida); i nocions de la realitat sociodemogràfica (emigració, empobriment de la classe pobre, elit imperant, etc.). També hi hauria, en aquest capítol, el coneixement de la

realitat dels emigrants instal·lats al barri: “xoc” cultural, adaptació a la nova realitat, dificultats d'adaptació, sentiment d'enyorança, trencaments i reestructuracions familiars i d'amistats, expectatives de futur, dificultats de prosperar econòmicament i social (habitatge, salut, treball), oportunitats de l'intercanvi cultural, problemes de racisme, etc.

Es tracta, doncs, d'un objectiu de característiques actitudinals, ja que respon a continguts que inclouen valors i normes [1].

Per encarar tots aquests objectius cal recordar la definició del context i problema sobre la cohesió social (al punt 2.1 de la memòria). Allí havíem dit que caldria que el tema de la immigració tingués prou **significativitat** per part dels alumnes si volíem que la solució tingués els efectes desitjats. Segons la classificació elaborada per la teòrica de mètodes educatius Cecilia Bixio que ens proporciona el professor de la UAB José Martínez Abadía [2], amb el tema de la immigració podríem estar davant d'una qüestió que podria tenir una triple significativitat:

- **Significativitat psicològica:** la temàtica pot interessar als alumnes, ja que el tema és una realitat al carrer i a classe. A més, és a l'abast dels nois i noies de comprendre i abordar la qüestió, ja que tenen possibilitats cognitives per fer-ho.
- **Significativitat social:** la immigració (o emigració, depenent de la referència que un prengui) té un valor social destacat, i permet la construcció de coneixements socialment significatius.
- **Possibilitats d'articulació amb altres àrees:** com ja s'ha dit, afrontant aquesta qüestió també es pot desenvolupar un treball que toqui d'altres àrees curriculars.

D'acord amb el context i definició del problema exposat i l'adequada significativitat que pot representar la immigració pels alumnes, una bona possible solució que hi dona entrada pot ser l'elaboració, a càrrec dels alumnes, d'un **reportatge audiovisual de caràcter periodístic** que s'endinsi en la realitat social, cultural i personal de les famílies dels alumnes emigrants/immigrants, que provenen sobretot d'Amèrica Llatina.

L'audiovisual serà penjat posteriorment al web de l'escola. L'objectiu final –tal com apuntava en l'exposició de la qüestió, al punt 1-, és la implantació d'una cultura d'entesa, coneixement i intercanvi intercultural entre la comunitat que forma part del centre educatiu (alumnes, professors, pares, PAS) i entre totes les persones del barri.

Els exercicis preparatoris i solucions per afrontar la realització d'aquest audiovisual s'apuntaran en el punt 3.2 (educació en comunicació), ja que és l'espai on cal que exposi les solucions pedagògiques en l'àmbit tècnic comunicatiu. Abans, però, i això pertoca a aquest punt, hem d'exposar les solucions perquè els alumnes s'endinsin en el camp demogràfic i social de la immigració. Per a fer-ho, el tutor i el director de Projecte planificaran tota una sèrie d'activitats que permetran als alumnes endinsar-s'hi: coneixeran els motius essencials de l'emigració, els costums originaris (cultura, llengua, gastronomia, referències ideològiques), el “xoc” i el procés d'intercanvi cultural en els processos d'integració, les expectatives de progrés social i personal, la idea de “l'enyorament” i el corresponent procés de dol, etc.

Per al treball d'aquestes qüestions, i responent a les necessitats d'ajustament del *timing* del curs i de les programacions, el Projecte no només té en compte les obligacions curriculars que presenta el curs sencer actual (cicle formatiu), sinó també els cursos precedents de l'alumne; és a dir, té en compte la seva evolutiva escolarització. Es tracta de trobar resposta al problema habitual de temps que sempre es planteja als professors a l'hora d'aconseguir acabar els temaris. Per tot això, el Projecte preveu una visió transversal que aconseguixi tractar part del currículum d'assignatures de cursos anteriors de l'alumne. Així, aquesta part del Projecte tindria inici en els cursos d'ESO, en què es treballaria la cultura del respecte i de la interculturalitat en

les hores de l'assignatura "Educació per a la ciutadania". En aquesta etapa d'ESO també s'aprofitaria part del currículum de Ciències Socials per fer anàlisi i treball de camp sociodemogràfic del barri. Això és, aplicació de tècniques de l'assignatura de Ciències Socials a la realitat del barri: recompte de persones d'origen estranger, classificació, anàlisi de la seva situació actual, estadística, etc.

Ateses les necessitats de temps suplementàries que necessitarà el Projecte, el claustre també acordaria que les hores de lliure disposició de la resta d'assignatures d'ESO també es destinaran a activitats relacionades amb el coneixement del fet migratori, un dels grans fenòmens més candents al s. XXI.

En les diferents activitats en què els alumnes anessin aprenent sobre el fet migratori, s'anirien acompanyant d'exercicis que constarien en què els alumnes es fessin preguntes reals, dubtes i hipòtesis sobre la immigració i els immigrants. Aquestes preguntes i hipòtesis anirien constituint ja el guió de les preguntes que es farien servir per a les entrevistes a les persones immigrants del barri que es farien durant l'execució posterior del reportatge (quan els alumnes estiguessin als cicles formatius de STI).

Si bé, per tant, aquestes entrevistes ja estarien preparades a classe, en el moment futur en què estiguin fent les entrevistes als protagonistes els alumnes hauran d'estar atents per recollir tot aquell material susceptible de ser inclòs al reportatge: habitatge de les famílies, zona on viuen, vestimenta dels entrevistats, manera de parlar, costums, veïnatge, distribució de tasques i rols familiars, etc. Aquestes tècniques periodístiques les aprendran als cursos dels cicles formatius de STI, com ja es veurà al punt 3.2 de la memòria (educació en comunicació).

Finalment, i en una altra ordre de coses, apuntar que aquest treball fet sobre els alumnes respecte els motius que duen les persones a migrar, no només reforça els objectius de respecte i interculturalitat, sinó que entenem que també reforcen l'educació del caràcter dels alumnes, un aspecte tant o més important que els continguts estrictament programàtics.

3.2. Educació en comunicació

Pel que fa a la millora dels nivells de l'educació en comunicació, considero interessant que els alumnes tinguin les competències bàsiques en la **lectura crítica de mitjans de comunicació**, així com en la **producció de productes audiovisuals**.

Respecte a l'educació en recepció de mitjans de comunicació, pas previ necessari a la producció, el projecte preveu exercicis que permetran entendre la dinàmica i la lògica interna de funcionament del llenguatge audiovisual. Posteriorment, el projecte preveu l'adquisició de les competències –mitjançant el procediment d'Ensenyament / Aprenentatge- en els processos audiovisuals de preproducció (guió tècnic i literari, *storyboard*, escaleta, pla rodatge), producció (realització amb càmera, il·luminació i captació de so) i postproducció (mescla i muntatge), aspectes inclosos en diferents Unitats Didàctiques dels CF de la Família d'Imatge i So, i al crèdit 2 de STI.

La suma de l'aprenentatge d'aquests dos processos bàsics teòrics i pràctics de la producció audiovisual, els permetrà elaborar un reportatge audiovisual periodístic sobre la diversitat immigratòria del barri.

3.2.1. Lectura crítica de mitjans de comunicació

Passem a detallar un total de set exercicis i activitats que desenvoluparem al llarg del 1r curs del CF per a l'adquisició d'uns nivells adequats de recepció, anàlisi crític i entesa de la lògica interna del discurs narratiu audiovisual:

- a) Introducció al món de l'audiovisual: organització d'empreses audiovisuals.
- b) Metodologia educativa per a l'anàlisi d'un tema en diferents mitjans de comunicació de masses: exercici pràctic
- c) Lectura crítica de televisió: exercici
- d) Anàlisi de la publicitat: anàlisi de l'anunci d'"Estrella Damm" a TV3, per a l'entesa del discurs audiovisual
- e) "Seminari de Periodisme": formació i pràctica bàsica de l'estil periodístic
- f) Models de TV educativa-cultural: referent per al documental sobre immigració a l'IES

a) Introducció al món de l'audiovisual: organització d'empreses audiovisuals

Sessió d'una hora de durada consistent en una introducció molt genèrica a les tres funcions bàsiques dels mitjans de comunicació (formar, informar, entretenir), així com de la necessària quarta funció per a l'existència de la indústria audiovisual: la lucrativa.

El funcionament d'aquesta sessió seria el passi d'un *power point* esquemàtic i molt visual que aniria avançant amb la participació dels alumnes i les explicacions del professor.

Per a aquest *power point* faria servir el mateix que vaig elaborar per a la 1a sessió de les classes del *practicum* a l'IES, en el marc del crèdit 2 del CFGS de STI, que consta de 23 diapositives, i que progressa segons el següent esquema:

- **Empresa audiovisual: concepte i productes**
- **Les empreses audiovisuals com a sector econòmic**
- **Les empreses audiovisuals com a generadores de continguts**
 - **Finançament i organització d'una empresa audiovisual: un model teòric / el cas de TV3**
- **L'espai professional del tècnic en Telecomunicacions**

b) Metodologia educativa per a l'anàlisi d'un tema en diferents mitjans de comunicació de masses: exercici pràctic

Aquest punt pretén proposar una metodologia per a bastir una bona educació en mitjans i posar en contacte l'educació i la comunicació (i trencar, així, l'hostilitat mútua existent, tal com relaten els professors J. L. González Yuste a "Educació i Comunicació" i José Manuel Pérez Tornero a "Las escuelas y la enseñanza en la sociedad de la información") amb la vista posada en l'alfabetització mediàtica dels alumnes en el marc del Projecte d'Educació i Comunicació. Tot plegat, amb una doble finalitat, inspirada en la proposta desenvolupada per Pérez Tornero a l'article "Educación en medios: perspectivas y estrategias": la formació d'una consciència crítica en relació als mitjans, per una banda, i la formació d'una consciència participativa també en relació als mitjans, per l'altra. I és que, com diu l'autor, els mitjans "són un aspecte clau en el coneixement del món i un dels principals àmbits en què es forgen les relacions ciutadanes".

Per a desenvolupar aquests coneixements, proposo la realització d'una o dues sessions semiteòriques, preparatòries per a la realització d'un treball d'educació en mitjans que hauran de fer els alumnes, i que inclouen un índex d'elements que s'hauran de tenir en compte (relacionats amb els plantejaments teòrics exposat abans de la realització del treball), així com l'avaluació que se seguirà.

Tant els plantejaments teòrics com l'exercici que proposo, constitueix l'**ANNEX I**.

c) Lectura crítica de televisió: exercici

En aquest apartat proposaria una activitat educativa a l'aula que es basaria en la capacitat de lectura crítica d'un producte de televisió. Per a aquest objectiu em serviria dels vídeos compresos per el capítol 'Los matadores inocentes' del programa històric de TVE 'El hombre y la Tierra'. El programa de Rodríguez de la Fuente té elements suficients com per fer una bona lectura crítica. A més, a la vegada que fan l'exercici, penso que els estudiants també coneixeran un programa (si no el coneixien abans) que ha de ser referent per a totes les generacions televidents.

El mètode per a fer-ho es basarà en el repartiment de la lectura "Guía sobre el lenguaje de televisión y los valores. 100 preguntas y respuestas", dirigit pels professors J.M Pérez Tornero y J.M. Perceval, de la UAB, i en el subministrament dels vídeos. També se'ls repartirà una graella constituïda per 20 preguntes, amb les seves respectives respostes, agafades de la lectura esmentada. Hi haurà 5 preguntes de cadascun dels punts de l'índex de la lectura ('El lenguaje de TV y los valores'; 'Géneros, formatos y valores'; 'Construcción de los valores en TV'; i 'La lengua y el respeto de los valores').

Les 20 qüestions estaran situades als requadres situats a l'esquerra de la graella, mentre que els correlatius requadres situats a la dreta estaran buits, i hauran de ser omplerts per l'alumne amb les seves interpretacions de com aquella qüestió plantejada queda o no recollida pel vídeo que hauran visionat. Transcriu aquí l'esquema de com es presentaria l'exercici, a mode d'exemple:

Pregunta	Resposta	Lectura crítica
Un llenguatge pot ser portador o transmissor de valors?	Els llenguatges, com a instruments de la significació i la comunicació transmeten, comuniquen i creen valors	<i>A omplir per l'alumne</i>

La primera part de l'exercici, doncs, constituiria aquestes 20 lectures que els alumnes farien del vídeo, a partir de 20 de les 100 qüestions plantejades a la 'Guía sobre el lenguaje de TV y los valores', en un total de cinc qüestions per cadascun dels quatre capítols de la guia.

La segona part, tractaria de muntar un petit documental en càmera de vídeo de petit format d'uns 15 – 20 minuts, que tractés sobre el programa '*El hombre y la tierra*', i del qual se'n fes una lectura crítica a partir dels 20 comentaris que ells mateixos ja haurien fet anteriorment. Les imatges haurien de ser les del propi documental combinades amb les del documental de TVE. Optativament, els alumnes podrien incorporar al documental altres productes televisius també educatius, o gens educatius, per fer, així, una comparativa més evident de lectura crítica de mitjans de comunicació. Evidentment, també podria incorporar entrevistes a experts en televisió, ja siguin periodistes, guionistes, productors, estudiosos o telespectadors.

d) Anàlisi de la publicitat: anàlisi de l'anunci d'"Estrella Damm" a TV3 per a l'entesa del discurs audiovisual

A partir del passi d'un anunci publicitari televisiu força conegut, explicarem i comentarem en comú la capacitat del discurs narratiu de la publicitat televisiva per fer-nos protagonistes de canvis en la nostra conducta psicològica. Així, explicarem pedagògicament els quatre elements principals que configura qualsevol relat audiovisual, segons les propostes d'anàlisi de Bordwell (1995), tal com recull Joan Ferrés a l'article "Educación en medios y competencia emocional":

- Capacitat d'anàlisi crític d'anuncis des del punt de vista de les necessitats i desitjos del destinatari: satisfà necessitats o crea desitjos?
- Capacitat d'anàlisi i valoració d'anuncis en funció del benefici del producte (...)
- Capacitat de discernir si un missatge recórrer a mecanismes de tipus racional, vinculats a l'argumentació, o d'emotivitat primària, vinculats la seducció.
- Capacitat de comprendre i valoració crítica de formes de publicitat indirecte com el "product placement".

Per a aquesta sessió seguiré el guió que adjunto a l'**ANNEX II**.

e) "Seminari de Periodisme": formació i pràctica bàsica de l'estil periodístic

Durant dues sessions matinals senceres (de 9 a 2 hores, per exemple), desenvoluparem un "Seminari de Periodisme", per a l'adquisició d'unes competències mínimes i molt generals que servirà als alumnes per poder dur a terme el documental amb esperit periodístic.

Aquest seminari tindrà quatre temps fonamentals: formació, disseny, execució i avaluació, que es repartiran entre les dues sessions de seminari.

L'objectiu és que els alumnes aprenguin l'estil i pràctica bàsica del periodisme. I és que en el reportatge final del Projecte d'Educació i Comunicació, basat en el reportatge audiovisual sobre veïns immigrants de la zona en què hi ha l'IES (Nou Barris, Vall d'Hebron, Penitents, Carmel) –sobretot de familiars d'alumnes-, els alumnes hauran de desenvolupar unes mínimes pautes periodístiques. Mínimes vol dir això, i no pas que hagi de ser un reportatge homologable a la pràctica professional.

A l'**ANNEX III** exposo el Guió, les pautes de funcionament i les activitats que es duran a terme en aquest seminari.

f) Models de TV educativa-cultural: models per al documental sobre immigració a l'IES

El documental que elaboraran els alumnes per al Projecte, per les seves característiques, entra de ple en els paràmetres definits com a televisió educativa-cultural. Es tracta d'una televisió que comporta les funcions que el mateix nom ens aporta, i és molt pròpia que es produeixi en cadenes públiques, en entitats sense ànim de lucre o en centres educatius i/o culturals, com seria el nostre cas.

Per entendre les funcions característiques, models i tendències d'una televisió educativa-cultural, més que no fixar-nos estrictament en la teoria, ens basaríem en un model actual existent, de manera que els alumnes en poguessin captar ràpidament la dinàmica. En aquest cas, "estudiaríem" el cas del programa 'Quèquicom', programa emès per TV3, i que ha esdevingut un referent i model de televisió educativa, en aquest cas de caràcter científic.

He elaborat un document amb els paràmetres i el guió de les explicacions que tindrien lloc en aquestes sessions de formació, que he adjuntat com a **Annex IV**.

3.2.2. Producció de productes audiovisuals

Fins aquí la formació pel que fa a l'educació en comunicació. Pel que fa la producció de productes audiovisuals. Caldrà que hi hagi un període perquè aprenguin les tècniques bàsiques de la preproducció, producció, postproducció audiovisual, així com les tècniques de realització, muntatge i edició.

Sobre això cal tenir en compte que no estem fent un curtmetratge, o una vídeo literari, ja que això requeriria de coneixements tècnics suplementaris, sinó que és un reportatge de caràcter periodístic.

En sessions de formació successives, tractaríem els següents temes de caràcter essencialment pràctic:

- a) Tècniques de realització (producció)
- b) Tècniques d'edició (postproducció)

a) Tècniques de realització

En sessions successives, tractaríem de les següents qüestions: el directe i el gravat; tècniques de registre amb una càmera, en una multicàmera i d'imatge i so; direcció artística; doblatge i postsincronisme; control de temps; realització radiofònica.

Per a la formació sobre aquestes matèries, exposo el material que es tractaria, i que en bona part constitueix el mateix material que s'està oferint als alumnes de 2n del CFGS de Telecomunicacions de l'IES, al crèdit de Sistemes tècnics de producció i postproducció d'imatge i so (part dels quals és l'aportat per la meua companya de pràctiques i jo mateix):

- **Àudio:** article "Introducción al Audio Digital", de Matías Romero Costas.
- **Vídeo:** article "Vídeo Digital. Una aproximació", de Cilia Willem.
- **Realització:** instruccions càmera vídeo Panasonic.
- **Funcionament Dimmer (taula de so):** "Manual de uso", Eurolight LC2412.
- **Planificació d'imatges i moviments de càmera:** *powerpoint* fet per a l'ocasió (per Alba Conesa) sobre els diferents plans i moviments bàsics d'una càmera.
- **Control de temps, direcció artística:** *powerpoint* que vaig fer a l'ocasió, basat en la teoria del guió tècnic i del guió literari.

b) Tècniques d'edició

Després d'haver assolit els coneixements pràctics de realització, faríem exercicis pràctics d'edició. Per a tal fi, utilitzaríem el programa d'edició audiovisual 'Sony Vegas' amb els PC del centre.

- **Funcionament Sony Vegas:** *powerpoint* fet per a l'ocasió basat en les instruccions del programa

3.3. Comunicació corporativa IES

Finalment, el projecte preveu que els alumnes editin el vídeo per al web del centre, de manera que sensibilitzaran tot l'alumnat i projectaran una idea d'integració de l'IES al conjunt de la societat. Aquesta tercera part del projecte, enfocat a la comunicació corporativa, respon a una de les voluntats actuals de la direcció de l'IES -segons vam poder conèixer en el procés del practicum de recolliment de dades- que és el de millorar la difusió de l'activitat del centre a l'exterior. Actualment, aquesta difusió es fa essencialment des del web del centre, on últimament està acumulant més i més recursos comunicatius audiovisuals. Un reportatge fet pels propis alumnes no només demostrarà a pares, mares i públic en general els aprenentatges assolits al centre pels estudiants, sinó que també serà un document autèntic de coneixement i socialització d'una de les realitats dels emigrants llatinoamericans a Barcelona. Tot plegat, projecta una idea d'un institut implantat en la realitat del seu entorn i actiu pel que fa la realització i demostració d'aprenentatges.

Un reportatge audiovisual elaborat pels alumnes i amb contingut sobre algun aspecte del barri té tres elements comunicatius interessants: implícitament, l'IES comunica a la resta de la societat que allà s'hi aporten coneixements que permeten que els alumnes aprenguin a fer documentals com el que es presenta; també implícitament, l'IES comunica que li interessa el que passa al voltant, al seu barri i a la seva ciutat, ja que el documental parlaria sobre la immigració (segons el Projecte que presento); i explícitament, el documental també té un interès per sí sol, ja que parla de l'entorn social, cultural i familiar de molts dels propis alumnes del centre: la immigració. Per tant, també té interès per la pròpia comunitat educativa del centre.

Aquests tres elements, per tant, constituïrien un bon argument per construir aquest documental audiovisual, visible a través de la home del web de l'IES, de manera que es donés resposta a la voluntat del centre de millorar la seva comunicació corporativa i màrqueting.

Dues idees més que donen solució a la voluntat de fer més comunicació corporativa i més màrqueting exterior: presentació del vídeo en societat i difusió a través de les xarxes socials. En aquest sentit, proposo que s'organitzi una jornada a l'IES oberta a tota la comunitat educativa, als pares i a la gent el barri, en què es presenti el documental. Després de la presentació es podria organitzar una petita xerrada-col·loqui sobre el procés del Projecte (i per tant de la formació prèvia i, finalment, de la producció del documental).

Després d'aquesta jornada, els alumnes podrien fer difusió del documental a diferents mitjans de comunicació, podrien penjar-lo al Youtube i podrien fer-ne difusió mitjançant el Facebook i el Twitter.

3.4. Realització Projecte

La realització del Projecte requeriria –segons la hipòtesi que presento en aquest treball- de tres fases ben definides, per així encarar-lo amb garanties i una organització suficient per a tenir els resultats esperats.

Aquestes tres fases serien: **plantejament**, **organització** i **execució**. En la primera, exposaria les possibilitats d'èxit del Projecte, així com aquells elements que podrien jugar a la contra. Aquestes possibilitats quedarien reflectides en un anàlisi DAFO (Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats). Pel que fa a l'organització del Projecte, plantejaria una planificació temporal de totes les activitats que hi estarien incloses i estimaria el material humà i tècnic necessari. Finalment, en l'apartat d'execució, establiria els procediments que es durien a terme a l'hora de preproduir (elaboració d'un guió tècnic), produir (gravació amb càmera) i postproduir (editar el material a l'ordinador).

3.4.1. Plantejament

Per tal de consensuar el Projecte en el sí de l'IES, proposo un circuit hipotètic per a la seva validació i arrancament.

La meua hipòtesi de treball és que, degut a que el Projecte implicaria varies assignatures i de diferents cursos (ciències socials de l'ESO, CFGS de STI), varis responsables (coordinador del CFGS de STI, coordinador de l'ESO, professor del crèdit Sistemes tècnics de producció i postproducció d'imatge i so, responsable de Projecte, responsable del web del centre), així com la implicació de pares i mares (entrevistats durant les gravacions), fóra oportú que la decisió sobre tirar endavant aquest Projecte fos aprovat en el claustre, que posteriorment hauria d'elevat al consell escolar per a la validació final, tenint en compte els principis del Pla Educatiu d'Entorn (PEE). Cal tenir en compte que els PEE de cada centre educatiu són la guia que inspira els principis de les actuacions que es duren a terme en aquell centre en tota la seva activitat (projectes, currículum, activitats, etc.). En el cas del PEE de l'IES, indica en un dels seus punts, que "caldrà tirar endavant projectes i accions que promoguin un clima d'entesa i respecte entre els integrants de l'escola, així com entre els alumnes i la resta de veïns del barri".

Pel que fa a les possibilitats d'èxit del Projecte des del punt de vista més proper a les activitats que finalment es durien a terme, introdueixo la següent valoració: el Projecte proposa utilitzar instruments i eines comunicatives (internet i audiovisuals) per a finalitats educatives. És per tant, un Projecte d'educació i comunicació. Per tal d'ajustar-lo a criteris realistes i possibilistes, el seu tutor hauria de fer passar la seva proposta de projecte per un **anàlisi DAFO** [1], que hipotèticament obtindria els següents resultats:

ANÀLISI DAFO	Fortaleses	Debilitats
<p>Anàlisi Intern</p>	<p>1- El tutor i dos professors de la classe tenen una gran il·lusió per tirar endavant el Projecte al centre</p> <p>2- El centre disposa d'internet, web pròpia i càmeres de vídeo per gravar</p>	<p>Els alumnes tenen pocs coneixements conscients en l'àmbit del periodisme documental</p>
	Oportunitats	Amenaces
<p>Anàlisi Extern</p>	<p>El Pla Educatiu d'Entorn del centre preveu promoure accions per a la convivència al centre</p>	<p>1- Els alumnes estan molt esvalotats, i es preveu complicada la seva participació proactiva en les activitats que es proposin</p> <p>2- L'elaboració del Projecte requerirà d'exercicis d'enginyeria a l'hora de quadrar horaris i programacions</p>

3.4.2. Organització

Abordarem ara la qüestió de com organitzaríem la realització del Projecte en el sí del Cicle Formatiu i de l'IES, tenint en compte el **temps** i els **recursos humans i materials**, dos elements imprescindibles que cal tenir molt presents.

a) Planificació de l'acció i estimació en temps (cronograma temptatiu)

Per a la planificació del Projecte, em serviré del diagrama de Gantt (recomanat per José María Abadía [1]), que inclou un cronograma d'execució. Cal tenir sempre present que "el més important és aplicar una perspectiva realista", i que les TIC ens aportaran una més fàcil producció i amb menys costos [2].

Activitat	Responsable	Temps (mesos)																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9												
Presentació del Projecte d'Educació i Comunicació a la direcció de l'IES	Director del Projecte (DP)	█																				
Discussió i aprovació del Projecte	DP, Direcció de l'IES i Consell Escolar		█																			
Programació de les sessions i concordança amb les programacions	DP, coordinadors i professors			█																		
Solució: aprenentatge cohesió social (ESO)	DP, professors i tutor				█	█	█	█	█	█												
Solució: aprenentatge educació en comunicació	DP, professors i tutor				█	█	█	█	█	█	█	█	█									
Realització del documental: pre-producció, producció i post-producció	DP, professors i tutor										█	█	█	█	█	█	█	█	█	█		
Solució comunicació corporativa: difusió del documental (web, xarxes socials, etc.)	DP																				█	█
Solució comunicació corporativa: presentació i passi vídeo comunitat educativa, veïns i responsables Departament	Director IES i DP																				█	█
Avaluació final als alumnes	DP, professors i tutor																					█
Informe final sobre el Projecte: resultats i conclusions	DP, Direcció, Claustre, Consell Escolar																					█

b) Estimació de material necessari (sonor, audiovisual, multimèdia)

El Projecte inclou una llista de les eines que caldrà fer servir per a dur a terme les accions previstes, i que constituirà el document base per a elaborar un pressupost (cas que l'IES no disposés d'aquest material i fos necessari la seva adquisició):

- **Càmera vídeo-aficionat** (amb micro)
- **Programa Sony Vegas:** edició i postproducció digital
- **Ordinadors a l'aula o aula d'informàtica**
- **Internet i wifi**
- **Material docent de suport formatiu:** projecció a l'aula amb explicacions professor i/o disseny instruccional (llibres digitals, elaborats per editorials o pel propi professor). Aquest material inclouria projector a l'aula, pissarra digital i programari per a disseny instruccional.

Cal destacar aquí que l'IES està molt avançat pel que fa a equipament, i que, segons he pogut comprovar durant la meva estada de pràctiques, disposa de pissarra digital, programes d'edició i postproducció i dues càmeres de gravació. No només això, sinó que també disposa de plató amb taula de mesclades. Aquests elements permetrien que el documental no només s'hagués de gravar al barri amb els protagonistes, sinó que també seria possible fer alguna gravació al propi plató.

c) Estimació de recursos humans necessaris

Pel que fa als recursos humans necessaris, caldran:

- **Director Projecte:** *alma mater*. Acompanyament en tot el procés, i direcció del procés de producció i postproducció del documental.
- **Professors de l'àrea de Ciències Socials d'ESO:** formació en demografia i realitat del barri
- **Tutor:** el tutor establiria llaços entre els professors i el DP i els propis alumnes.
- **Mediador cultural:** caldria veure si és possible que ens el proporcionï l'Ajuntament, el Departament d'Educació. Si no, es podria incloure la figura del mediador de conflictes (si no en té el propi centre, dels serveis territorials del Departament d'Educació). Aniria bé per a les indicacions abans de fer el documental.
- **Professor de l'àrea d'Educació en Mitjans:** formació en llenguatge audiovisual, guió, posproducció, edició i web.
- **Director de l'Institut:** converses amb Ajuntament i/o Dep. d'Educació; presentació acte visionat conjunt del vídeo i supervisió Informe i Avaluació final.
- **Claustre professors:** supervisió projecte i aprovació i supervisió Informe i Avaluació final.
- **Consell Escolar:** participació en l'elaboració Informe i Avaluació final.

3.4.3. Execució

Finalment, començaria la part d'execució de l'activitat que conclurà en la creació de l'audiovisual. Vegem les tres parts que constituïrien aquesta fase, inscrites en els processos de **preproducció**, **producció** i **postproducció**.

a) **Execució de la reproducció del documental: guió**

El guió tècnic seria el document base que concretaria els continguts del documental. Tot i que, un cop estiguessin fent la gravació (producció), i també durant l'edició (postproducció) hi podria haver canvis fruit de les improvisacions i nous esdeveniments, aquest document seria la guia que indicaria tot el que s'hauria de gravar i tots els efectes que hi hauria previstos.

Reproduïxo aquí el guió tècnic que els alumnes haurien d'omplir prèviament a la gravació. (Aquest model el vam fer servir pel *practicum* al mateix IES, i em serveix reproduir aquí un exemple de guió per explicar, posteriorment, la llegenda):

TEMPS	BLOC	SO	IMATGE	TÍTOLS	INSERTS
	1. PIPIS				
0' 00''		<i>Fade in</i> música	PG del pati. El Carlos seu en una cadira davant les taules de ping-pong.		
0' 03''			PM de la taula amb micros del plató.		
0' 06''		<i>Fade out</i> música	PD de la taula de so. Una mà puja un dels canals.		
0' 11''		So entrevista	PM del Carlos.	Carlos, Coordinador pedagògic de l'IES i professor del crèdit PIPIS	INSERT Carlos 1. Des del teu punt de vista, què és el més important del que els alumnes han d'aprendre al crèdit PIPIS?
1' 11''			PC d'un alumne fent servir la mescladora davant dels monitors a la régie.		
1' 20''					INSERT Carlos 2. Com creus que els beneficia disposar d'un espai que funcioni com a plató?
(...)					

- **Temps:** seria el temps destinat a cadascun dels blocs d'imatges, calculat en segons i minuts. L'audiovisual hauria de tenir un temps estimat d'un 10 minuts.
- **Bloc:** es refereix a cadascun dels moments del reportatge: situació social del barri; radiografia de la immigració a Barcelona; reflexions dels entrevistats, etc.

- **So:** seria el so que acompanyaria a cadascun dels blocs de temps: so ambient (gravat amb la perxa o micro de la pròpia càmera), música (*fade in* = entra la música / *fade out* = desapareix la música), etc.
- **Imatge:** hauria de reflectir les imatges que apareixerien, així com la seva naturalesa (PP = primer pla; PM = pla mitjà; PC = pla de conjunt; PG = pla general; PPP = primeríssim primer pla; PA = pla americà; PD = pla detall; *travelling*, etc.)
- **Títols:** són els textos sobreimpressionats que haurien d'aparèixer a sobre de la imatge. Quan entrevistem, per exemple, a la mare d'un alumne, hauríem de posar el seu nom i el títol de "mare de l'alumne x".
- **Inserts:** seria totes aquelles declaracions dels protagonistes entrevistats, així com la veu en off o preguntes dels "periodistes".

En tot aquest procés, que podria durar tres o quatre sessions de classe, els alumnes haurien de decidir el número d'entrevistats, els plans que voldrien gravar (carrers dels barris, imatges de l'IES, imatges de la vida quotidiana de les famílies entrevistades, etc.), el so que hi posarien (cançons de música, so ambient), les preguntes que farien, etc.

Aquest treball es faria en grup de quatre o cinc alumnes, de manera que cada grup treballés una part del documental. El Director de Projecte establiria en quin procés del documental hauria de treballar cada grup. També hauria de posar de relleu que en aquest procés els alumnes haurien de recordar els coneixements adquirits pel que fa a immigració (socials a l'ESO) i educació en comunicació (CFGS), treure'n el màxim profit.

b) Execució de la realització del documental: gravació

Com que seria irrealitzable la gravació a càrrec de tots els alumnes a la vegada, el Director de Projecte elaboraria un Pla de Rodatge en què es repartiria l'acció de realització en grups de quatre o cinc alumnes. D'aquesta manera, cada alumne només participaria en una part del procés de realització.

D'aquests grups, un alumne s'encarregaria de gravar amb la càmera, l'altre d'aguantar la 'perxa' (micro gran), l'altre de fer les preguntes als protagonistes i l'altre o els dos altres farien de suport i/o s'intercanviarien les funcions amb la resta dels integrants del grup.

c) Execució de la postproducció del documental: edició

Si bé el documental hauria de durar uns deu minuts, el material gravat segurament serà molt superior: de mitja hora o més. El primer treball de postproducció serà, doncs, el d'ordenar tot el material recollit: elements destacats, elements secundaris, aspectes en relació i concordants en les diferents entrevistes, elements discordants i divergents entre els entrevistats, curiositats, filtratge de les opinions dels entrevistats, contrast de dades amb el material prèviament recollit, etc.

A partir d'aquest anàlisi i ordenació, els alumnes hauran de començar a replantejar l'esquema previst al guió tècnic, per tal que acabi donant forma a un reportatge amb els criteris periodístics tractats anteriorment al seminari de periodisme (fase d'educació en comunicació). Així, s'hauran de plantejar quin seria el *leid motiv* del reportatge, com es desenvoluparien i entrelaçarien les diferents històries, com es vincularien les històries personals amb les dades de caràcter més científic i objectiu, com es relacionaria la veu del reporter en off (veu

omniscient) amb les declaracions directes dels protagonistes, com es distribuïrien les imatges de caràcter narratiu i les infografies de caràcter argumental, etc.

Per a aquest procés d'edició (retallar, sobreposar imatges, editar-les, posar-hi so, posar-hi títols, etc.) es treballaria amb el programa Sony Vegas (l'IES disposa actualment d'aquest programa) o Premiere.

4. Resultats

Caldria distingir l'avaluació dels resultats que aplicaríem a l'aprenentatge (o el no-aprenentatge) dels alumnes sobre les matèries tractades, de l'avaluació dels resultats sobre el balanç que aplicaríem sobre el Projecte, i que inclouria determinar si s'han complert els objectius generals establerts pel que fa a la implantació d'una cultura de diàleg i respecte intercultural.

Tant una cosa com l'altra, caldria que s'iniciés un cop s'hagués fet la presentació conjunta i el posterior debat-col·loqui sobre el reportatge audiovisual fet i penjat a la xarxa pels alumnes.

Pel que fa a l'avaluació, s'establirien els següents indicadors, que serien avaluats (valgui la redundància) pel tutor i el DP:

AVALUACIÓ DIDÀCTICA	
ASPECTES	INDICADORS
Aplicació a l'aula	<ul style="list-style-type: none"> • Identificació dels objectius del Projecte • Comprensió de les diferents àrees tractades: diàleg intercultural, realitat immigració, llenguatge audiovisual • Treball en grup: qualitat de la interacció
Continguts	<ul style="list-style-type: none"> • Adequació dels materials produïts a la qüestió tractada • Qualitat de les aportacions: reflexions interessants, qualitat dels continguts del reportatge, diversitat opinions
Producció dels materials	<ul style="list-style-type: none"> • Qualitat dels aspectes tècnics del reportatge: imatge, so, correcció lingüística, expressió, netedat postproducció

Per a l'anàlisi de l'acompliment d'aquests indicadors, s'utilitzaran les tècniques de proposades per José Martínez Abadía [1]: observació externa (comportament durant les activitats), realització d'entrevistes (a tots els alumnes), petita prova de coneixements (de continguts) i petita prova d'autoavaluació (perquè els propis alumnes siguin conscients de l'aprenentatge).

D'altra banda, es farà un Informe o Balanç final quan acabi el curs, i que haurà de tenir en compte si els objectius del Projecte educatiu, en el marc del PEE, s'han aconseguit o si hi ha indicis que s'han començat a aconseguir, tant a nivell del centre educatiu com en el conjunt del barri. Aquest informe l'hauria de redactar el Director del Projecte, i també hi haurien de fer aportacions tots els professors i membres del cos de professors que hi ha participat, així com el

tutor dels alumnes. Així mateix, hauria d'incloure una memòria de totes les accions que s'han dut a terme.

5. Conclusions

Elaborar un Projecte d'Educació i Comunicació a l'IES ha estat una tasca engrescadora des de dos punts de vista: he realitzat el meu *practicum* en aquest institut, i per tant conec els ensenyaments – aprenentatge que s'hi estan duent a terme, així com les possibilitats que encara hi hauria en el camp de l'educació en comunicació.

D'altra banda, aquest –el de l'educació en comunicació- és un camp que m'interessa especialment per la meva formació, i que crec que encara cal desenvolupar-lo molt més a l'educació. Si bé els informes provinents de totes les institucions públiques (europea, espanyola i catalana) indiquen que cal reforçar l'educació en la recepció i participació als mitjans de comunicació per part de nois i noies en edats de formació reglada, això encara no s'ha traduït, malauradament, en assignatures com per exemple “Educació en comunicació”, tal com reclamen, per altra banda, algunes associacions professionals.

No obstant això, la fórmula inventada del Projecte, de caràcter molt transversal, m'ha permès introduir l'educació en comunicació, tot vinculant-la a diferents aspectes de l'IES:

- Al Projecte Educatiu de Centre (**PEC**).
- A l'objectiu de reforçar la **cohesió social** al centre (tal com consta en diferents documents del centre, com comentó a la presentació del Projecte).
- A l'objectiu de millorar la **comunicació corporativa** del centre, tal com ha expressat la direcció de l'IES.
- A les **competències** dels CFGS de la Família d'Imatge i So i al crèdit 2 del CFGS de Sistemes de Telecomunicacions i Informàtica (que és el cicle que es duu a terme a l'IES).
- A les competències que preveu part del currículum de Ciències Socials de l'ESO.

A la vegada, el Projecte d'Educació i Comunicació implica dos altres aspectes metodològics molt importants –al meu entendre- en el desenvolupament educatiu en el marc d'un centre:

- **Aprenentatge constructivista**: en la primera part del Projecte, més enfocat a assolir les competències mínimes, hi ha moltes activitats en grup preparatòries (exposades en l'apartat de solucions i ampliada als annexos) que, implícitament, comporten l'assoliment de les diferents competències. I en la part de realització del documental, aquesta manera d'aprendre tot fent, encara és molt més evident.
- **Transversalitat intercentre**: el Projecte implica diferents fases, professors i actors del centre. Des dels professors de Ciències Socials de l'ESO fins als professors del crèdit 2 del CFGS de STI, passant pel Consell Escolar, les famílies dels alumnes o la comunitat educativa en general. Per tant, des d'aquest punt de vista, penso que es tracta d'un projecte molt transversal. Crec que, en el marc del centre, aquesta dinàmica és interessant, ja que, habitualment, els centres solen ser l'agrupament de moltes parcel·les tancades en sí mateixes, tant pel que fa a alumnes com professors. Si bé els currículums i les programacions són progressives i tenen en compte les evolucions, la dinàmica grupal de la comunitat educativa del centre, molt sovint no és inclusiva.

Així doncs, la conclusió personal és prou positiva des dels punts de vista exposats. No obstant això, precisament pel caràcter tant "obert" que representa un Projecte, a vegades no m'ha estat fàcil la contextualització de tots els processos. He procurat, de totes maneres, que tots aquests processos quedessin prou definits i estructurats sota una mateixa direcció i impuls.

Finalment, dir que el TFM que presento es tracta d'un document teòric pensat per ser posat en pràctica. Si bé, en el marc del *practicum*, també estem duent a terme la realització d'un petit audiovisual entre els estudiants de 2n de STI en el marc del crèdit "Sistemes tècnics de producció i postproducció d'imatge i so", i la seva posta en pràctica té unes dimensions abastables per a dos practicants i l'ajut del tutor de la classe, l'endegació d'un projecte de la magnitud del que presento té tota una altra dimensió. I evidentment, la seva posta en pràctica només pot ser exitosa si té tots els elements necessaris de cara, tal com dèiem, en part, en l'anàlisi DAFO d'aquest treball: il·lusió i ganes, recursos i col·laboració de tots els agents implicats.

6. Bibliografia

- [1]. **MARTÍNEZ ABADÍA, José María.** *La dirección de proyectos de Comunicación y Educación.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [2]. **MARTÍNEZ ABADÍA, José María.** *Conversaciones sobre educación y comunicación. Proyectos educocomunicativos (2).* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB. A: <http://www.youtube.com/watch?v=tuk924nO5xg>
- [3]. **GONZÁLEZ YUSTE, J. L.** *Educació i Comunicació.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [4]. **PÉREZ TORNERO, José Manuel.** *Las escuelas y la enseñanza en la sociedad de la información.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [5]. **PÉREZ TORNERO, José Manuel.** *Educación en medios: perspectivas y estrategias.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [6]. **PÉREZ TORNERO, José Manuel.** *Hacia un nuevo concepto de comunicación en medios.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [7]. **FERRÉS, Joan.** *Televisión y educación.* Editorial Paidós, Barcelona, 1994.
- [8]. **AGUADED GÓMEZ, J. I.** *La educación en televisión: televisión educativa. Las potencialidades educativas del medio,* UAB.
- [9]. **FERRÉS, Joan.** *Educación en medios y competencia emocional.* A: Revista Iberoamericana de Educación, Nº 32.
- [10]. **FERRÉS, Joan.** *La competencia en comunicación audiovisual: dimensiones i indicadores en medios y competencia emocional.* A: Revista Iberoamericana de Educación, Nº 32.
- [11]. **TROPEA, Fabio.** *El antiguo 'arte' de la comunicación eficaz: la dimensión retórica de la comunicación.* Gabinete de Comunicación y Educación, UAB.
- [12]. **GOMIS, Llorenç** (1989). *Teoria dels gèneres periodístics.* Centre d'Investigació de la Comunicació, Generalitat de Catalunya.
- [13]. **MORDUCHOWICZ, Roxana i MINZI, Viviana.** "Claves para pensar el trabajo con la prensa gráfica en la escuela", UAB.
- [14]. **TEJEDOR, Santiago.** "Periodismo 'mashup'. Combinación de recursos de la web social con una finalidad ciberperiodística", UAB.

- [15]. **TEJEDOR, Santiago**. *“Ciberperiodismo y web 2.0. El ciberperiodista como creador de ‘itinerarios ciberperiodísticos”*, UAB.
- [16]. **OTTOBRE, Salvador “Pocho”** (2009). Audiovisual *“Aprender a aprender”*, editat pel Gabinet de Comunicació y Educació, UAB. www.youtube.com/watch?v=rP_qr4llxgk (part 1) i www.youtube.com/watch?v=rywRDnPEpJg (part 2).
- [17]. **PÉREZ TORNERO, José Manuel** (2004). *Televisión educativo-cultural en España. Bases para un cambio de modelo. Fundació Alternativas.*